

ПРАВОВИЙ СТАТУС ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Васильєв С.В., Волошко І.В.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

E-mail: management@nuph.edu.ua

Забезпечення охорони здоров'я є одним із головних завдань будь-якої держави. Саме для забезпечення такої діяльності і створюється система закладів охорони здоров'я в державі. Належне правове регулювання надання медичної допомоги є запорукою законності і професійності у медичній діяльності. Однією із проблем, пов'язаних із охороною здоров'я, є встановлення правового статусу закладів охорони здоров'я.

Заклади охорони здоров'я мають статус юридичних осіб. Відповідно до ч. 1 ст. 80 ЦК України юридичною особою є організація, створена і зареєстрована у встановленому законом порядку. До юридичних осіб публічного права належать організації, створені розпорядчим актом Президента України, органа державної влади, органа влади Автономної Республіки Крим чи органа місцевого самоврядування [4]. Саме до такої категорії юридичних осіб належать і заклади охорони здоров'я.

Серед ознак юридичної особи Л.М. Руснак називає організаційну єдність, наявність відокремленого майна, здатність самостійно вступати у правовідносини, бути позивачем і відповідачем у суді [2, С. 124].

Мережа державних і комунальних закладів охорони здоров'я формується з урахуванням потреб населення у медичному обслуговуванні, необхідності забезпечення належної якості такого обслуговування, своєчасності, доступності для громадян, ефективного використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів. Існуюча мережа таких закладів не може бути скорочена.

О.Г. Стрельченко стверджує, що заклади охорони здоров'я – це підприємства, установи та організації, завданням яких є забезпечення потреб населення в охороні здоров'я шляхом подання медико-санітарної допомоги, включаючи широкий спектр профілактичних і лікувальних заходів та послуг медичного характеру, а також інших функцій на основі професійної діяльності медичних працівників [3. С. 17].

Порядок і умови утворення, реорганізації, ліквідації, державної реєстрації та акредитації цих закладів, а також порядок ліцензування їх господарської діяльності визначаються чинним законодавством, зокрема законами України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» та «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців».

У наказі МОЗ України від 28 жовтня 2002 р. № 385 встановлено перелік закладів охорони здоров'я (далі – Перелік ЗОЗ). Серед таких закладів варто назвати однопрофільні, багатoproфільні та спеціалізовані лікарняні заклади, лікарняні заклади особливого типу, амбулаторно-поліклінічні заклади, заклади переливання крові, швидкої та екстреної медичної допомоги, санітарно-курортні заклади, заклади медико-соціального захисту та експертні установи [1].

Відповідно до п. 1.1. Переліку ЗОЗ до лікувальних закладів віднесено лікарні, пологові будинки, госпіталі, медичні центри, диспансери та паталого-

анатомічні бюро. Згідно із п. 1.2. Переліку ЗОЗ до амбулаторно-поліклінічних закладів належать амбулаторії, поліклініки, консультації, медичні центри, пункти охорони здоров'я, фельдшерські та фельдшерсько-акушерські пункти. Як передбачено п. 1.4. Переліку ЗОЗ санаторно-курортними закладами є бальнеологічна лікарня, грязелікарня, дитячий оздоровчий цент, курортна поліклініка, міжнародний дитячий медичний центр та санаторій [1].

У громадську систему охорони здоров'я входять заклади охорони здоров'я:

- 1) державні і комунальні, що мають статус бюджетних закладів;
- 2) державні і комунальні небюджетні зі статусом державних або комунальних некомерційних закладів;
- 3) недержавні, які мають відповідний дозвіл на надання медичних послуг та відповідають вимогам, що ставляться до надавачів медичних послуг.
- 4) приватні підприємці – індивідуальні медичні працівники із статусом юридичної особи або без нього, які мають відповідний дозвіл на надання медичних послуг.

Заклади охорони здоров'я за ступенем інтенсивності медичного обслуговування розподіляються:

- 1) амбулаторно-поліклінічного медичного обслуговування;
- 2) шпитального (стаціонарного) медичного обслуговування:
  - А) лікарні для переважно інтенсивного короткострокового лікування і догляду за хворими з гострими захворюваннями та гострими розладами;
  - Б) лікарні довгострокового перебування для лікування хронічних хворих і реабілітації;
  - В) лікарні сестринського догляду та госпіси;
- 3) станції та відділення швидкої медичної допомоги.

До закладів охорони здоров'я, що надають медичну (лікувально-профілактичну) допомогу, належать:

1. лікарня (обласна, центральна міська, міська, центральна районна, районна, дільнична);
2. дитяча лікарня (республіканська, обласна, міська, районна); лікарня швидкої допомоги;
3. клініки науково-дослідних інститутів;
4. спеціалізовані лікарні (інфекційна, туберкульозна, психіатрична, наркологічна, офтальмологічна, оториноларингологічна, фізіотерапевтична, відновного лікування тощо);
5. диспансер (протитуберкульозний, шкірно-венерологічний, психоневрологічний, ендокринологічний, онкологічний, кардіологічний, лікарсько-фізкультурний) та інші

У поясненні до Переліку ЗОЗ встановлено завдання та функції кожного із вказаних закладів. Фельдшерські, фельдшерсько-акушерські пункти, сільські лікарські амбулаторії та дільничні лікарні організовуються в сільських населених пунктах, об'єктах будівництва за межами населених пунктів. Пункт охорони здоров'я (здоровпункт) створюється на підприємствах в установах, організаціях і входить до складу поліклініки або амбулаторії [1].

Амбулаторія – це амбулаторно-поліклінічний заклад, що надає медичну допомогу хворим з однієї або декількох основних лікарських спеціальностей, а також поліклініка з багатьох лікарських спеціальностей. Амбулаторія і поліклініка можуть надавати медичну допомогу хворим і вдома.

Амбулаторія загальної практики сімейної медицини – це лікувально-профілактичний заклад, який в межах своєї діяльності забезпечує проведення комплексу профілактичних заходів з попередження і зниження захворюваності, інвалідності і смертності, раннього виявлення захворювань, надає прикріпленому за сімейно-територіальним принципом населенню кваліфіковану первинну лікувально-профілактичну допомогу, здійснює його диспансеризацію та моніторинг за станом здоров'я [1].

Лікарнею є лікувально-профілактичний заклад, призначений для надання стаціонарної медичної допомоги хворим. Лікарня, що надає стаціонарну медичну допомогу хворим з лікарських спеціальностей одного профілю називається однопрофільною, а з декількох лікарських спеціальностей – багатопрофільною.

Диспансери – це лікувально-профілактичні заклади, що надають медичну допомогу населенню з певних груп захворювань та забезпечують диспансеризацію населення. Диспансери можуть мати у своєму складі стаціонар. Диспансери з чисельністю лікарів амбулаторного приймання менше 5 створюватись та функціонувати не можуть [1].

Клінічним є лікувально-профілактичний заклад охорони здоров'я, який не менше ніж на 50 відсотків використовується для розташування структурних наукових і навчальних підрозділів (кафедри, лабораторії та ін.) вищих медичних навчальних закладів III, IV рівнів акредитації, закладів післядипломної освіти, науково-дослідних інститутів і спільної роботи із забезпечення лікувально-діагностичного процесу, підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації медичних кадрів та проведення і впровадження в практику медичних наукових досліджень [1].

Лікувально-профілактичні заклади (лікарні, пологові будинки та інші), що входять до складу медичних науково-дослідних закладів або підпорядковані медичним науково-дослідним закладам, називаються клініками. Центрами є лікувальні заклади або їх структурні підрозділи, диспансери, пологові будинки та інші, які виконують функцію головного закладу з організації і надання медичної і медикаментозної допомоги закріпленому населенню. Заклад, який виконує функцію центру, як правило, зберігає свою назву згідно з переліком.

Лікарня «Хоспіс» – заклад охорони здоров'я для надання медичної допомоги невиліковним хворим, що функціонує за рахунок місцевого бюджету, додаткового фінансування підприємствами, спонсорами, добродійних пожертвувань організацій, фізичних та юридичних осіб [1].

Мережа й організаційна структура державної санітарно-епідеміологічної служби центрального органу виконавчої влади в галузі охорони здоров'я встановлюються головним державним санітарним лікарем України, інших державних органів – головними державними санітарними лікарями відповідних державних органів за погодженням з головним державним санітарним лікарем України.

Подальші наукові дослідження даної проблеми можуть стосуватися як специфіки правового статусу окремого різновиду закладів охорони здоров'я, так і вдосконалення законодавства, яке регулює правовий статус таких закладів.

Таким чином, заклади охорони здоров'я в Україні мають статус юридичної особи публічного права. Вони можуть мати різну форму власності, але їх діяльність повинна відповідати спільному призначенню – охороні здоров'я громадян України. Функціональна діяльність закладів охорони здоров'я визначається спеціалізацією певного закладу охорони здоров'я.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про затвердження переліку закладів охорони здоров'я : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 28.10.2002 р. № 385 // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua.html>

2. Руснак Л. М. Особливості державного управління діяльністю у сфері охорони здоров'я / Л. М. Руснак // Право та державне управління. – 2013. – № 2. – С. 123–127.

3. Стрельченко, О. Г. Суб'єкти публічного адміністрування сфери охорони здоров'я / О. Г. Стрельченко // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. – 2011. – № 2. – С. 11–20.

4. Цивільний кодекс України : закон України від 16.01.2003 р. // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua.html>